

## PURGATÓRIUM (IX.)

PINTÉR LAJOS

*Kilencedik elbeszélés,*

amelyben az új docens világfelfogásáról, Piccolo furcsa főbiájáról, Böller Géza önmegvalósításáról és nem utolsósorban a közvélemény alakulásának személyes voltáról esik szó.

Az ideggyógyászati klinika E-osztályának felkavart vizeken evickélő hajója négy álló napig himbálózott kapitány nélkül, s ez az áldatlan állapot ugyancsak megviselte az intézet vezérkarát. Dr. Klemm bukására testületileg senki sem számított, pozíciójára törő kandidátusokat a káderbizottság nem tartott lajstromban, s ha akadtak, akik titokban elirigyelték a posztját, most, a válságos helyzetben különböző meggodolásokból nem siettek a porondra, ami annál is meglepőbb, mivel az alkohol- és kábítószer-fogyasztás ez idő tájt Európa-szerte mind előkelőbb helyre verekedte fel magát a békeidőkre jellemző társadalmi csapások, úgymint infláció, munkanélküliség, lakásínség, kiskorú bűnözés stb. rangsorában. A kontinens több pontján kormány szinten taglalták a kérdést, a politikusok radikális intézkedéseket követeltek, az orvosok pedig több pénzt a megelőzés és gyógyítás újabbnál újabb kísérleti módszereinek alkalmazására. Azok az országok, amelyek súlyt helyeztek az egyén boldogulására is, döbbenet tapasztalták egyrészt az új nemzedékek számottevő rétegeiben, másrészt a jómód útjára lépett munkásság körében mind jobban elharapódzó iszákosságot. A szeszfogyasztás politikai machinációk eszköze lett: egymásra orroló államok és rendszerek a társadalmi hanyatlás biztos jeleként dörzsölték ellenlábasaik orra alá az ott tomboló alkoholizmus százalékarányait, és az idevágó adatokat kendőzetlenül közlő orvosaik különféle inzul tusoknak tették ki, nem rettenvén vissza a hazaárulás vádjától sem. Az orvosok joggal éltek a gyanúperrel, hogy az államapparátus

kétszínű játékot űz, amikor magasabb államérdekekre hivatkozva az alkoholizmus adatait ködösíteni igyekeznek, hiszen érdekei valójában ahhoz fűzik, hogy „az alkoholizmus letörőjének szerepében tetszelegve a látszat kedvéért irtsa a fákat, ám gondosan kímélje az erdőt, amely extrajövedelmének pótolhatatlan forrása”.

Ilyen körülmények között orvosi körökben kialakult az a kritérium, hogy jó klinikavezető csakis a politikától távol álló, közömbös, de lehetőleg ellenzék és ugyanakkor határozott munkaprogrammal rendelkező szakember lehet.

Az idegyógyászati klinika — hogy európai bolyongásainkból valahára visszakanyarodjunk cselekménytelenségünk színhelyére — ilyen értelemben hirdette meg pályázatát az E-osztály vezető orvosi munkahelyére, a követelményekben persze elhallgatva a politikai kívánalmakat, s annál jobban aláhúzva a határozott munkaprogram szükségét.

Ekkor lépett a színre dr. Poveda.

Ha dr. Povedát egyetlen ecsetvonással kényszerülnénk megrajzolni, annyit mondanánk: kategorikus ember. A kategorikus emberekből, mint tudjuk, zsenik lesznek vagy katonatisztek (ami korántsem jelenti persze, hogy katonatisztben nem képzelhető el zseni; ami azt illeti, a példák felsorolásától csupán az újabb fölösleges kiterő elkerülése végett tartózkodunk). Ha az élet egy nagy pocsolya — s ezt a bentlakók közül többen kategorikusan állítják —, akkor innenről nézve a túlsó partja éppen olyan egyszerű, mint túlról nézve az innenső partja. És kategorikus emberek is vannak mindkét parton. Csakhogy dr. Poveda azok közül való volt, akik már a túlsó partról visszatekintve látták egyszerűnek a testközelből roppant összetettnek vélt innenső partokat. Más szavakkal dr. Poveda már megengedhette magának, hogy a dolgokat a lehető legegyszerűbb sémákra vezesse le. Az ilyesmi megfelelő arányérzék hiányában óhatatlanul korlátoltságra és primitivizmusra vezetne, ám dr. Poveda roppant arányérzéknek volt a birtokában.

Politikai magatartása és munkaprogramja elnyerte a káderbizottság osztatlan tetszését. Dr. Poveda ellenzékiségének tüneteként megnyugodva könyvelték el azt a tényt, hogy társaságban előszeretettel mesélt ún. „reakciós” vicceket. Nem tudták, vagy nem akarták tudni, hogy az ember természete szerint kedélye diadalordításaival elsősorban a szívéhez közel álló dolgokat és embereket tünteti ki. Mindez persze, amit dr. Povedáról idáig elmondtunk, nem tűnhet egyébként sablonos karakterisztika rafináltabb vagy csak dagályo-

sabb megfogalmazásánál, s az olvasó joggal kérheti számon az új osztályorvos zsenialitásának akcióbani megnyilvánulásait. Csakhogy! Csakhogy dr. Poveda nem a tettek, hanem az elméletek embere volt.

A lélektan, mint tudjuk, az egyed megnyilvánulásainak kórtana, bármekkora tiszteletreméltó buzgósággal igyekeznek is a szociológusok fedezetet találni az olyan szókonstrukciókra, mint tesszük azt „tömegpszichológia”. Dr. Poveda lélekbúvár volt és intézeti kollégái fölé az emelte s egyszersmind az osztályorvosi poszt betöltésére az tette alkalmassá, hogy politológiai érdeklődését és vizsgálódásait szakkörökben nem rejtette véka alá. Közelebbi ismerősei egymás közt Butler Samu juniornak is becézték, arra célozva ezzel, hogy belőle szabadult ki a száz év előtti nagy tudós palackba zárt szelleme. Ez a szellem változatlanul azt az ígét hirdette, hogy nemzedékeink a kiválasztott század fiai, s nekik adatott meg az a kegy és egyben megpróbáltatás, amelyhez fogható talán csak az a mozzanat volt, amikor az ember lejött a fáról és elülső végtagjával megragadta az első követ és első husángot, nevezetesen történelmünknek az a nagy pillanata, amelyben az ember végre megoldotta egzisztenciális kérdését s a munkát, ezt a történelmi kényszerűséget, amely anatómiáját, tudatát és szellemét kialakította, egyszersmind egész életét és csaknem teljes erőkészletét igénybe vette, idejének legjavát kitöltötte, a munkát most átadja szelleme szülöttének, a gépnek, és egyszerre szembe találja magát azzal a ténnyel, hogy nem tud mit kezdeni önmagával.

„Jóllehet a test kész, de a lélek még erőtelen” — fordította meg dr. Poveda a bibliai állapothatározót, kifejezve ezzel mélységes meggyőződését, hogy az ember sajnos szellemben és érzelemben tökéletesen éretlen ahhoz, hogy önmagához méltóan átvegye új történelmi szerepét.

Ilyen értelemben térképezte föl dr. Poveda az E-osztály további életére eltervezett munkaprogramját. A mindenkori ápoltállomány eszerint vegyhű keresztmetszete a mindenkori társadalomnak. Ráadásul ez a minitársadalom már el is érkezett oda, ahova a nagy társadalmak igyekeznek: egzisztenciája tökéletesen biztosítva, szabad ideje sokkalta több, mint amennyire tagjai megelőző életük folyamán beidegződtek, s energiájukat nem emészti fel önfenntartó tevékenység, tehát minden idejüket és erejüket önmaguk megvalósítására fordíthatják.

Kiváló alkalom a teljesen (teljesen?) felszabadult ember magatartásának tanulmányozására!

Merthogy az élet fő rugóinak, a becsvágnak, irigységnek, önzésnek, birtoklási vágnak, kitűnésnek és szereplésnek egyrészt és szeretetnek, szerelemnek, ragaszkodásnak, összetartozási érzésnek és alkotásvágnak másrészt elég egy talpalattnyi zug, hogy gyökeret eresztessenek, ahhoz dr. Povedának nem fért kétsége. Az E-osztály minitársadalma hatszáz holdas kísérleti telepnek tűnt dr. Poveda szemében.

Kedvelt vesszőparipája volt, hogy az embernek, amíg a munkánál jobbat ki nem tud találni, életszükséglete a „l'art pour l'art” munka, a munka a munkáért, pontosabban a munka a művészetért azoknak, akikben alkotásvágy szunnyad, és munka az ürügy kedvéért az alkotásvágyat nélkülözőknek. A kollektív munka, például, mint egykor a kukoricafosztás, szabad csillagos ég alatt: fiatalok ismerkedésének, özszemelegedésének, öregek bölcselkedésének ürügye; amelyben minden véletlen körülménynek megvan a maga pontos történelmi szerepe: a sötétségnek az együvé tartozás érzetének erősítése, a csillagos égnak a mindenség titkait fürkésző képzelet megtermékenyítése, a prédába menő bajusznak a homo ludens serkentése, a zizegő levélnek és a csó fallisztikus alakzatának az egészséges gerjedelmek felkeltése, satöbbi, satöbbi.

Munkaprogramjában dr. Poveda az ápolitlétszámot ilyen kollektívának festette, önmagát e minitársadalom kovászának, miközben kéjesen gondolt arra, hogy dr. Klemm véletlenszerű bukása micsoda pazar kísérleti és megfigyelési matériát játszott a kezére.

Holott dr. Poveda — amint a káderbizottság ülésén kiderült — fölöslegesen törte magát ennyire. A csatát már abban a pillanatban megnyerte, amikor — meg kell hagyni, kiváló időzítéssel — bedobta az ÖNMEGVALÓSÍTÁS terminust. Jött, látott és önmegvalósítást ígért a társadalom söpredékeként egy földél alá kényszerült embereknek. Ez több volt, mint amit elvártak tőle. Dr. Poveda szabad kezét kapott.

Az ÖNMEGVALÓSÍTÁS ígéje csodálatosképpen elsőnek éppen főhősünk, Böller Géza személyében nyert megtestesítést. Az történt, hogy az atlétatermetű Ivánt visszairányították a mindennapi életbe, vagy ahogy dr. Poveda mondaná, az egzisztenciális küzdelem állapotába, ami magában is általános depressziót idézett elő az egész osztályon, kivált a nőállomány körében. Az absztrakt veszteség érzete mindig gyorsabb és fájdalmasabb a konkréténál; Iván távozásával a létszám először csak azt érezte, hogy szegényebb lett valamivel, s e fölötti gyászában megvetéssel mérte végéig az Iván

ágyát elfoglaló új ápoltat. Alkoholistákra és narkomániásokra jellemző pesszimiztikus viszonyulás — szögezte le dr. Poveda —, ápoltajaink nem hajlanak arra az optimista szemléletre, hogy az új magában hordozza a végtelen lehetőségek összes variánsait, következőképpen a kivételesen megvetéssel fogadott újonc — akit az osztály nem újoncként, hanem a közkedvelt Iván szurrogátumaként fogadott be, illetve vetett ki — elméletileg kielégíthet magasabb elvárásokat is, mint amelyeneket a létszám Iván irányába támasztott. Ilyesformán az újoncra az a kárhozatos és eleve eljátszhatatlan szerep jutott, hogy egyéniségével olyan feltételes elvárásoknak tegyen eleget, amelyeneket a tulajdon sajátosságaival egy másik embert támasztott. (Ha tudta volna, most nyilván azon törné a fejét, vajon hogyan szólna, viselkedne Iván ebben vagy abban a helyzetben. De hát nem tudhatta. Ó, ha minden percünkben tudhatnánk, mi az, amit embertársaink éppen elvárnak tőlünk!)

Az Iván távozásával keletkezett veszteség konkrét vonatkozásai csak másnap jelentkeztek, először, amikor felkelés után az ápoltak kezükben az aprópénzzel és a kantinban beszerzendő apróságok lajstromával kiálltak a folyosóra. Lehangeltségük foka feltűnő volt: némán meredtek maguk elé, a levegőre ránehezedett Iván kora reggeli hangos jókedvének hiánya, a komor homlokok mögül ellenséges gondolatok röpködtek a tegnapi becipelt újonc és ugyanakkor az új docens szobája felé is, mert ellenszenvükből kijutott dr. Povedának is, nyilván mert hajlottak arra, hogy a véletlen folytán egybeeső személyi változások mögött összefüggést sejtсенek. Ekkor harsant fel a rekedtes hangú, magát beépített megfigyelőnek valló nő groteszk kacaja:

— De hát kit várunk mi?

A reszketeg kezekben megcsörrent az aprópénz. A felismerés egyidejű volt: Ivánnal nemcsak a kedvencük, hanem a beszerzőjük is távozott.

Böller Géza haladt el a szemközi folyosón, és a szemek egyszerre felcsillantak.

— Tegyük meg helyette a gémfosót!

Böller Géza mosolygott. Hátalatt szívvel mosolygott. A gémfosó jelző nem sértette, lelke mélyén talán érezte azt, ami a káderbizottságnak sem tudott a tudatáig elhatolni, nevezetesen, hogy aki csúfol, az a szeretet is. Egyébként dr. Poveda szobájába igyekezett, az új osztályorvos holmiját nyalábolta, egy korabeli Hippokritos-portré reprodukcióját, Pasteur, Freud, Fleming, Pascal, Voltaire asztali mell-

szobrait, Bertrand Russel arcképét és egy keretes aranymondást (dr. Poveda kedvenc zoltárát), amely így hangzott: „A jólét és civilizáció ugyanannyi háborús okot szolgáltat, mint a nyomor és a barbárság. Az emberi gonoszság (és elmebaj) gyógyíthatatlan. A France.”

Dr. Poveda köszönettel átvette a holmit, kedvenc zoltárát maga elé emelte, magában újra végigolvasta, és úgy döntött, itt, ebben a forgalmasnak ígérkező hivatali helyiségben ezt mégsem akasztja a falra. A szobrokat és képeket nagy műgonddal elhelyezte. Dr. Poveda a civilizációt és kultúrát különféle vonatkozásaiban különféle nagyságok személyébe ötvözte, és körülbástyázta magát az egyes tanok megszemélyesítőivel. Úgy érezte, következtetéseinek objektív helytállóságát, történeti értékét csakis úgy mérheti le, ha szembesíti őket az ismert tanokkal. Korábbi, jól szigetelt hivatalában órákig el tudott csevegni Freuddal és Voltaire-rel, a többi nagy koponyával, szembesítette őket, egyeztetette a nézeteltéréseket, különösen Voltaire cinizmussával volt sok baja, miközben Hippokritos bölcsen hallgatott ugyan, de a mellén, a szíve tájékán szakadatlan jelen volt a dr. Poveda történelmi kerekasztal-módszerének bírálata: „Le a kultusszal! Ne a jó embert, a jó tettet dicsérd!” — Jól van, jól van — mondogatta volt dr. Poveda —, hozzászólását nem fogjuk figyelmen kívül hagyni, drága Hippokritos mester.

— Megajándékozhatnám docens urat egy Napóleon-portréval?

A galambősz októbrista állt a küszöbön. Dr. Poveda olyan kuszáltan rebhent fel, mintha nemi aktus közben kapták volna rajta.

— Tessék? — ez volt az első szava.

A galambősz októbrista megértően mosolygott.

— Gondolom, néha nem ártana megkérdezni a korzikait sem — és látva az új docens zavarát, még hozzáfűzte: — Én tudniillik őt is meg szoktam kérdezni. Pontosabban csakis őt szoktam kérdezni.

Az új osztályorvos már magához tért. — Több szem többet lát, nem gondolja? — verte le rögtönzött hídját az ápolat felé.

— De hiszen... — a galambősz októbrista gyengéden megsimogatta Hippokritos fejét — ez a görög vak volt.

Dr. Poveda szólni akart, de elhallgatott. Latolgatta, kimondja-e, ami a fejében motoszkál. Aforisztikus válasz volt a fejében, a franciák legnagyobb cinikusához is méltó. De nem volt ereje megőrizni titkát.

— A vakság — mondta ki tagoltan —, a vakság sokkal kevésbé veszélyes az éleslátásra, mint az elvakultság, nem gondolja?

Melegség járta át a szívét. Megtaláltam az igazi közegemet! — ujjongott magában. Úgy érezte, pillanatok alatt ritka bensőséges emberi kapcsolatot teremtett az első útjába kerülő ápolttal. Mi több, az első útjába került ápolttal annyira stimulatíván hat alkotó szellemére, hogy pillanatok alatt formába önti a sebészet és pszichológia összefüggéseinek egyik legmélyebb igazságát. Dr. Povedával aforizmákat lehetett volna fogatni.

Az igazság kedvéért megjegyzendő, hogy a galambbász októbri stá a második útjába kerülő ápolttal volt. Az első útjába kerülő ápolttal — Böller Géza — utasítás hiányában sután téblábolt az osztályorvosi rezidenciában, amikor a Madám tisztelettel jelentette, hogy docens úrnak ki kellene neveznie az új beszerzőt.

Dr. Poveda tekintete Böller Gézára tévedt. Bekérette a kórtörténetét. Találomra felnyitotta, beleolvasott. „Magába zárkózott, elfojtott szociális érzélem . . .”

„Az embert paradox módon legerősebben az a kényszer fűzi a társadalomhoz, hogy hasznos voltát bebizonyítsa önmaga előtt” — súgta Pascal a kispolcra.

És dr. Poveda döntött.

— Lekötelezne, ha vállalná a beszerző felelősségteljes munkáját.

Magában azt gondolta: íme, fiú, alkalmat nyújtok neked az ÖNMEGVALÓSÍTÁSRA! És tovább így okoskodott: a bizalmatlanság nem következmény, hanem ok. A bizalmatlanság előítélet és szükségszerűen megszüli azokat a következményeket, amelyekkel utólag igazolja magát. Például a közjavak pocskékolását. Az ivás a közjavak egyfajta pocskékolása. Pénzpocskékolás is. De én bizalmat szavazok a fiúnak, és kezébe adom a köz pénzt, és leszoktatom a pocskékolásról. És ezáltal megtanítom arra, hogy az ember se magának van. Bizonyos vonatkozásokban ő is közjó. A szelleme, az alkotókészsége. Ha azt elpocskékolja, a közjót pocskékolja el. Az ember önmaga előtt legtökéletesebben úgy képes bebizonyítani saját hasznos voltát, ha képességei maximumát nyújtja a közösségnek. A képességeid határa a társadalom iránti kötelezettségeid határa.

Pascal a kispolcon egyetértően hallgatott.

Böller Géza nyavalyájának merőben más természetéről — a feltehető hasmenésről — felületességéből ő sem vett tudomást. Ilyesformán örökre kielégítetlen marad arra irányuló kíváncsiságunk, hogy ha dr. Poveda történetesen tüzetesebben átnézi Böller Géza kórtörténetét és a diagnózisban felfedezi a hasmenés fogalmát, vajon felülemelkedik-e azon az ösztönös ellenszenvben, amely összefér-

hetetlennek tart akár nem fertőzőes hasmenést is olyan megbízatással, amelybe emberek táplálékának forgalmazása is tartozik? A kérdés nagyobb korderejű, mintsem gondolnánk, lévén, hogy dr. Povedának ez a kis figyelmetlensége gyökerében változtatta meg Böller Géza életét.

Hősünk megilletődötten köszönte a megbízatást. Gyönyörűség környékezte annak gondolatára, hogy emberek egész napi közérzete, majdhogynem boldogsága áll vagy bukik rajta. A tulajdon igénytelensége ellenére megfigyelte, hogy az élet gyönyörűvé vagy pocsecskévé minősülése azon fordul, megkapja-e valaki a szokott cigarettáját, napi újságját, kedvelt borotvapengéjét, fogpépjét, sajtját, nyúlpástétomát. Elhatározta, hogy közvetlenségben, tapintatban, egyszerűen modorban követni igyekszik elődje, az atlétatermetű Iván példáját. Pillanatra lehangolta a kétely, hogy meg tudja-e jegyezni a sokféle ember sokféle megszokásait, s azzal vigasztalta magát, hogy ha nem megy, füzetében feltérképezi az osztályt, berajzolja az összes ágyat, és az így kapott sematikus négyzetekbe bejegyzi majd, a beceneveket, természetesen, esetleg az emberek kedvenc témáit, hogy tudjon pár szót váltani velük, ha nem is olyan kedélyesen, mint Iván, de legalább bensőségesen. És persze mindennek előtt aprópénzt tart készletben, jó sok aprópénzt, el kellene hozatni hazulról a spórkasszáját, abban annyi apró lehet már, hogy egy hónapig maradéktalanul vissza tud adni mindenkinek. S persze a kantinban lemásolja majd és még a nap folyamán betanulja az árjegyzéket. Milyen beköпései is voltak Ivánnak? „Parancsoljon, asszonyom, finom Paloma papiros a tisztelt és jobb sorsra érdemes fenekének.” „Ki kérte az egy kiló banánt? magam szedtem Zanzibárban, azért késik kicsit, apropó, Nagy-Bo-Tú törzsfőnök tisztelteti kegyedet, azt üzeni, fogyassza a banánját egészséggel, de csakis táplálkozásra!...” Ezeket persze nem mondhatja, de majd kitalál ilyeneket, és felírja a füzetébe.

Első beszerző útján, a kantinból kitámolyogva már megértette, hogy a docens úr okkal használta e megbízatásra a felelőstelen jelzót. Csak hogy a víznél maradjunk. Vízből négy különböző fajtát igényelt a létszám, közben kétfajta üvegben árusítják, a kantinos ráfőrdet, hogy ha DEIT-et kér, akkor a MINAKVÁ-s üveget nyomjon a orra alá, mire ő pírban égve azt találta rebegni, hogy jó lesz, amilyent ad. A szegény kereskedő túri ezt az áporodott orvosságzagot, ráadásul létrákra mászkál pár dináros cikkekért, és egyáltalán. De most, hogy már kívül volt, keserű lett a szájíze a



gondolatra, hogy ápolttársa előtt kell magyarázkodnia, miért nem olyan vizet hozott, amilyent kért. S most két eshetőség van: meglehet, hogy a kolléga kényszeredetten jópofát vág, és legyint: olyan mindegy, közben az egész napja el lesz rontva, és akkor őt is egész nap az fogja nyomni, hogy elrontotta egy ember napját, vagy meglehet, hogy a kolléga indulatosan ráförmed, esetleg visszaküldi, esetleg gúnyosan felsóhajt, hogy bezzeg az Iván!, és attól neki még jobban fog sajogni a szíve. Akkor a kantinbódé mellett magasra rakott ládákban megpillantotta az üres vizesüvegeket, egyikről lógott a címke, annak a víznek címkéje, ami helyett ő másmylent vett. Letépte, a teli üvegről is levakarta az eredeti címkét, megpórbálta ráragasztani a hamisat, de gyors egymásutánban hasított beléje a felismerés, hogy ez csalás, valakit be akar csapni, mindegy, hogy észreveszi-e, ő a maga részéről sokha nem venné észre, neki törmindegy, de ez az illető vagy észreveszi . . . stb. nincs is vagy, okvetlenül észreveszi, hiszen az egész kalamajkát éppen az okozta, hogy másfajták az üvegek.

Böller Gézán egyszerre olyan elveszett izgalom uralkodott el, hogy kínjában felsírt: a nyavalyája, amely őt ide hozta, az idegi hasmenés többnapos székrekedés után most elemi erővel tört rá.

A torkát só marta. „Örület! — gondolta. — Ez most már mindig így lesz?!”

Akkor gondolt egyet. A letéptet címkéjű üveget vízestől-minde-  
nestől belehelyezte a ládába, és visszafordult a kantinba. A saját  
pénzén megvásárolt mindent, amit előzőleg elmulasztott vagy téve-  
sen vett meg. Ettől megnyugodott.

De a kiosztásnál újabb fájdalom érte. Miközben a fitosorrú baby-  
dollos kisasszony ágyánál lerámolta a sok cuccot, figyelmét nem  
kerülhette el a szemben ülő, vastag lábú asszonyság sóvárgó pillan-  
tása. A vastag lábú asszonyság orra kivörösödött, majd kifehére-  
dett, mint kicsi gyereké, amikor nekinyomja a cukrászbolt üvegé-  
nek. A sóvár pillantás egyébként Böller Géza megállapítása szerint  
az illatos SAYONARA szappannak szólt, mellyel a nők állítólag  
intim testrészeit teszik még kívánatosabbá.

A vastag lábú asszonyság összrendelése pedig mindössze egy kiló  
alma és egy ALBUS mosószappan volt.

Böller Géza hihetetlen sebességgel szétoztotta a megmaradt ciga-  
rettát, újságot, piperét, élelmiszert. Az új státusa nyújtotta kijárási  
szabadságával élve visszarohant a kantinba, a saját pénzén vett egy

orgonaszín csomagolású SAYONARA szappant. A másik, a babby-dollos kisasszonyé rózsaszínű volt, erre emlékezett.

Kalimpáló szívvel állt meg a vastag lábú asszonyság ágyánál, „Bocsánat, a szappana, majdnem elfelejtettem... pedig már ki is fizette...” — rebegte, leejtette a szappant a nő ölébe, és lódult kifelé. Ha az ajtóig nem állt meg, gondolta, akkor sikerült. Akkor jól csináltam.

Elérte az ajtót. Filmet látott egyszer, valami vad törzsek szakadékok ugráltak kényszerből, alul tűz, aki átugrotta, megmenekült, aki egy centit tévedett, belezuhant a szakadékba, a tűzbe. Úgy érezte most magát. Mint akit nekilódítanak. És mint aki átugrotta.

Azt lehetne remélni, Böller Géza napja ezek után feldobott hangulatban folytatódott. Ellenkezőleg. Mihelyt eleget tett beszerzői teendőinek, roppant kimerültség lett rajta úrrá. Nem az az egészséges kimerültség, amely minden nyugtatónál hatásosabban ringatja álomba az embert. Nagy nyugtalanságot érzett, amely a kimerültségtől még csak ólmosodott. Reggelizni nem is mert. Aggódva leste táncra kész hasizmai minden mozdulatát. Reggeli drasztikus visszavesését be kellene vallania. De ha bevallja, megfosztják új státusától. S ha leléptetik, annak az egész létszám megtudja az okát. Akkor már fájni fog a gémfosó jelző. S meglehet, mindenki undorodva dobja el szájától azokat a falatokat, amelyeket ő szerzett be reggel, miközben, rá gondolni is irtózat!, élelmiszeres cekkerekkel a kezében rátört a nyavalyája. Nem, nem fogja bevallani, ezt rögtön eltökölte. Habár enyhülést ez az elhatározás sem nyújtott. Ellenkezőleg, bűntudatot nyújtott. Azért van itt, hogy kezeljék, s ő hamis adatokat szolgáltat. Széklet? — kérdezi negyed óra múlva a Madám. — Szokás szerint — ezt fogja mondani. Aztán majd elválnak.

Ebben az ügyben huszonnégy óra haladékot adott magának. Talán nincs minden veszve. Talán sikerül megőriznie beszerzői beosztását.

De amikor gondolatban erre visszakanyarodott, ismét keserű lett a szája íze. Böller Gézát utolérte az alkalmi adakozók végzete. Mármint hogy előbb-utóbb rá kell döbenniük, hogy nélkülözés nincsen, a nélkülözés kényszerű gyűjtőfőnév, az életben csak nélkülözők vannak, tehát amíg csak egy szál ember is nélkülözik, addig lesz nélkülözés is. A vastag lábú asszonyság sugárzó arcának fénye elvakította a szemét, így nem láthatta meg a többi sóvárgó tekintetet, holott, ha igazságos akar lenni, azok fölött sem hunyhat szemet, mert vannak, lenniük kell, hiszen a megrendelések mind érték-

ben, mind pedig összetételben annyira különböztek, amennyire emberi igények mégsem különbözhetnek egymástól.

Ebben a vigasztalan állapotában tekintete a naptárra tévedt. Nyolcadika volt. Böller Géza munkahelyén már öt napja felvették a fizetéseket. Gyakorlatilag tehát egész havi fizetése van a zsebében, es önmagát illetően semmiféle kiadásnak nem néz elébe.

Böller Géza végre megnyugodott, és édesdeden elszundított.

Hanem ekkor a férfimosdó felől éktelen riadalom zavarta fel. Mintha segélykiáltásokat hallott volna. Böller Géza a mosdó falához lopakodott, belesett a kajütblakon. A fülke sarkában, a nyirkos kövezeten magába roskadtan ült az újonc Piccolo. Ült és rázta a zokogás, úgy rázta, hogy lányosan szép fejét szaggatott ritmusban verte a csempés falhoz.

Böller Géza agyán átvillant, hogy a reggeli bevásárlásnál Piccolo számára nem tudta megkapni a kért borotvapengét. Böller Géza okatlan büntudatot érzett. Mégse lehet, gondolta, hogy egy penge miatt.

De kiderült, hogy majdnem lehet. Böller Géza büntudata nem is volt egészen okatlan.

A kioperált orrsövényű férfi ugyanis bamba arccal, kezében villanyborotvával megjelent a mosdó küszöbén, és kétségbeesetten magyarázni kezdte az összesereglett ápolotaknak.

— Száz szerencse... hogy nem zselettel borotválkozok... Különben isten bizony... most azt mondanátok, hogy meg akartam ölni... Pedig isten látja lelkemet, csak meg akartam borotválni. Mondja, hogy nem kapott zseletet, erre mondom, oda se neki, itt a villanyborotvám, eredeti BRAUN, nyugodt lehet, nem kap szakállmérgezést, mire elkezd üvöltöni, hogy pucoljak innen a villanyborotvával, mire mondom, megborotvállak azért is, lefogom, bedugom a zsinórt, elkezdem borotválni, erre kitör rajta a frász.

A kioperált orrsövényű ártatlansága vagy legalábbis bármilyenű gonosz szándék hiánya bizonyítottnak látszott, s a csödület már oszlani kezdett, amikor Piccolo görcsös testtartással, kigúvadó szemmel kirohant a mosdóból, végig a folyosón, miközben tőle eddig soha nem tapasztalt hangon sikoltozott:

— Segítség! Megtámadtak! A gépek! Állítsátok le a gépeket! Segítség!

A tífuszfrizurás, frottínköpenyes nő, aki a jelenlevők között a legnagyobb lélekjelenlétet tanúsította, kikapta a kioperált orrsövényű kezéből a villanyborotvát, Piccolo után rohant, s miközben a

fiú eszeveszett tiltakozással, a villanyborotva láttán fokozott rémuléssel a folyosó sarkába futott s ott falnak szorult, a nő rámutatott a kezében tartott masinára, majd elszánt mozdulattal a földhöz teremtette.

Most a mosdó felől hangzott fel a kioperált orrsövényű velőtrázó sikoltása, ám ez aligha lehetett lelki jellegű; a frottírköpenyes nő ügyet sem vetve rá a horpadt villanyborotvára ugrott, féktelen táncban taposni kezdte, s rikoltozott: „Nesze, te dög, majd adok én neked!”

Nyilvánvalóan ez a tett volt az, amit a zokogó Piccolo ebben a pillanatban elvárt embertársaitól. A villanyborotvát tipró nő vitustáncának láttán arckifejezése hirtelen megváltozott, egyszerre újjongani kezdett, gyermeki gügyeséggel tapsikolt, majd a nőhöz ugrott, átfogta a derekát, és lányosan szép fejét a frottírba szorította.

Az arcokon döbrent meghatódottság ült. Féktelen üdvrialgás soha nem lehet olyan hangos, mint a néma bámulat. Ez utóbbit csak a csoda képes kiváltani. S a csoda most megtörtént. Olyannyira, hogy még a kioperált orrsövényűnek is torkára fagyasztotta a méltatlankodást.

A tifuszfrizurás, frottírköpenyes nő anyásan simogatta a keblén nyugvó fejet, és a szájtáti tömeghez fordult.

— Ismerem ezt. Masinafóbia.

Az E-osztályon legutóbb dr. Klemm zsebelt be ekkora babonás hódolatot emlékezetes feltámasztási beavatkozásával. A teljes igazsághoz tartozik, hogy a nőt az osztályon eddigelé valami módon mindenki bojkottálta. Elítélték, és tartottak tőle. A nők a szókimondásától, a nyíltságtól, a férfiak meg mert több forrásból megerősített értesülés szerint ez a nő (volt alkoholista és prostituált) kocsmába csalogatott egy tiszta szándékú férfit, a számlájára leitta magát a sárga földig, aztán, mikor arra került volna a sor, egy simogatónak induló mozdulattal elkapta a férfi heréjét, és a szó szoros értelmében cafatokra szaggatta azt; az ügy a bíróságon van, a nőt el fogják ítélni, az elől menekült ide, de nem bújhat ki az igazságszolgáltatás keze alól, meg fogja kapni a magáét, s pláne ha gyalázatos tette tartós impotenciát okozott, akkor ő maga is lefátyolozhatja a micsodáját egy életre, mert ennél nagyobb büntett a földön már nem létezik.

Ez volt az egyöntetű közvélemény. Ha azt vesszük, hogy az igazságszolgáltatásba vetett hit hogyan fajult ellenszenvvé mondjuk

egy másik megfigyelt gyilkos esetében, akkor óhatatlanul arra kell gondolnunk, hogy bizonyos dolgokban a részlet messzemenően jelentősebb az egésznél.

Így állottak a dolgok az E-osztályon a csoda megtörténteig. Egy szempillantás, és a megrendült közvélemény a szívébe fogadja azt, akit eddig kitaszított, s tán máglyán elégetni is kész lett volna, ha nem óvakodik elveszíteni a természetes megvetéssel, gyűlölettel és utálattal kapcsolatos indulatainak katalizátorát.

*(Folytatjuk)*